

*ILEANA MALANCIOIU, THE POETESS WHO FINDS HERSELF ALWAYS
UNDER THE DEATH'S SPELL*

Ioan Gheorghișor

PhD Student, "Petru Maior" University of Tîrgu Mureș

*Abstract: Ileana Malancioiu used to say that she had „a sharp feeling of the death”. For her the death was “the supreme ill” and „the psychic death „ was a painful obsesion. Facing the sad end, the author of the famous tome *My Sister beyond*, finds herself in every hypostasis established by the world’s philosophers.*

The human being is forced to accept Arghezi’s game with the death anywhere on „ the life’s line”. Caught in a continuous reversibility, the „terrestrial” and the „cosmic” interpenetrate, and the most suited place for this strange mixture is not only the village’s cemetery which it does not at all be happy.

Keywords: the death, the suprem ill, obsesion, My sister beyond, reversibility

“Am **un acut sentiment al morții**, care cred că ține de firea mea, dar și ieșirea lui la suprafață nu e fără legătură cu anumite imagini crude care mi-au marcat într-un fel copilăria”¹, spunea Ileana Mălăncioiu într-un interviu din volumul *Exerciții de supraviețuire*, adăugând: “Moartea celei mai mici dintre surorile mele, la vârsta de 33 de ani, destinele tragice ale unor prieteni și destinul nostru al tuturor n-au fost nici ele de natură să aducă o lumină care să estompeze acest sentiment”². Socotind că moartea este “răul suprem”³, în timp ce “viața este valoarea supremă,”⁴ și că misterul vieții o fascinează, Ileana Mălăncioiu precizează, în aceeași carte, că e obsedată nu de moartea propriu-zisă, ci de “moartea psihică,”⁵ ea neputând îndura gândul că omul poate să moară pe când încă trăiește. Poeta crede că, alături de credință, scrisul i “se pare prin el însuși un fel de moarte a morții și de înviere a vieții”⁶. Opera Ilenei Mălăncioiu

¹ Ileana Mălăncioiu, *Exerciții de supraviețuire*, Iași, Editura POLIROM, 2010, p. 47.

² Ibidem.

³ Ibidem.

⁴ Ibidem, p. 66.

⁵ Ibidem, p.45.

⁶ Ibidem, p. 29.

stă mărturie în acest sens, ea fiind marcată vizibil de acest aspect, la fel de evident ca și cunoscuta și recunoscuta ei obsesie legată de dispariția propriu-zisă a omului în neant.

Atrasă de taina trecerii în lumea morților, autoarea apreciatului volum *Sora mea de dincolo* afirmă: “Pe mine moartea unei ființe dragi mă poate face să străbat toată lumea cealaltă pe urmele ei”⁷. Trăind cu sentimentul morții o viață întregă, Ileana Mălăncioiu afirma, într-un interviu din 2012, următoarele: “Dacă la primele cărți aveam obsesia morții, iar ulterior a morții psihice, acum, când mă apropii de sfârșit, am început să am obsesia vieții, dar mă rog, cu și mai multă sfințenie, *să nu mor înainte de a fi murit*”⁸.

În poezia Ilenei Mălăncioiu **motivul morții** este prioritar. Al Cistelecan vorbește despre “registrul unei incantații funebre, al unei fibre invocative care îmbină himericile cu o gramatică imaginativă de-a dreptul carnală. Fapt e însă că ori pe unde ar umbla Ileana Mălăncioiu, ea descoperă numaidecât urmele morții”⁹. Într-un “perimetru marcat de stigmatele morții”, poeta scrie versuri în care moartea “stă și la izvorul, la rădăcină lor. E cauza lor inițială și finală în aceeași măsură. Sunt puține (chiar foarte puține) momentele în care poezia scapă (măcar în aparență) de vraja morții...”, căci “moartea e o ipoteză *sine qua non*. Dacă nu vine din prima clipă, tot vine, măcar în filigran...”¹⁰, mai spune criticul amintit mai sus.

Ileana Mălăncioiu e considerată de Irina Petraș, o cunoscută analistă a “științei morții”, drept “poetă a morții, a descompunerii, care își extrage forța indiscutabilă a rostirii poetice dintr-o atitudine resentimentară funciară”¹¹, într-o operă ce are “o singură dimensiune, mereu aceeași- refuzul bucuriei de a trăi pur și simplu și, ca urmare, incapacitatea de a surprinde miracolul vieții.”¹²

Ileana Mălăncioiu se află în fața morții *în toate ipostazele* stabilite de filozofii lumii. Și ea filozof prin formație și structură- autoare a cunoscutului volum *Vina tragică (tragicii greci, Shakespeare, Dostoievski, Kafka)*- poeta știe că *finalul e inevitabil*, că tot o să vină moartea cea „tristă și grea,” în locul celei așteptate, „salvatoare”:

„Vreme închisă, grea, bănuitoare,
Cineva vine-ncet prin burnița rece

⁷ Ibidem, p. 45.

⁸ Ileana Mălăncioiu, *De anima*, “Să nu mor înainte de a fi murit”, interviu realizat de Iulian Boldea, (apărut în revista „Vatra”, 2012), Pitești, Editura Paralela 45, 2015, p. 113.

⁹ Al. Cistelecan, „Bacovianismul anti-bacovian”, în vol. *De anima* de Ileana Mălăncioiu, Pitești, Editura Paralela 45, 2015, p. 196.

¹⁰ Ibidem.

¹¹ Irina Petraș, *Moartea la purtător. Stări și cuvinte*, București, Editura ASE, 2012, Colecția Migrene, p. 170.

¹² Ibidem.

Numai ca să vadă ce se mai întâmplă pe-aici
Dar nimeni nu poate să afle ce se petrece.

Visăm intens o moarte salvatoare,
Vine o altă moarte tristă și grea
Pentru noi și nimeni nu știe
Cum ne mai salvează și ea.

Acum chiar vremea parcă se deschide,
Acum nu ne mai temem, acum așteptăm,
Acum nu mai visăm ce nu mai vine,
Dar o să vină totul fără să mai visăm.”

(Pastel II)

Atmosfera bacoviană o întâlnim aproape peste tot în poemele de inspirație thanatică. Moartea „va veni, o simt ca pe o fiară”, spune poeta; în acest fel, omul nu va fi „niciodată cu adevărat singur”.

Față de moarte poeta are un sentiment de milă:
„nu plânge în mine moarte a mea cu cap de miel
trupul meu îți mângâie botul încă ud
și părul meu îți șterge în tăcere
urechile în care se aud
cuvintele sufletului meu desfăcut de trup...

.....
nu plânge moarte a mea cu cap de miel
căci însămi îți voi așeza botul la pieptul meu
și te voi dezmiarda în tăcere o vreme
și doar apoi voi adormi și eu”

(Nu plânge)

Stingerea totală, prin dispariția trupului, dar și a sufletului, nu este pe placul poetei. Sufletul trebuie să poată fi atins după ce s-a „desprins de trup”, semănând cu o „adiere nespus de ușoară”, semănând cu „prima jumătate a unui guștere”:

„și totuși cât aș vrea să văd odată un suflet
să-l țin în palmă ca pe o pasăre și să zic

e sufletul omului acela care sta lângă noi sub soare
și din care mă temeam că n-a mai rămas nimic”

(Și totuși cât aș vrea)

Eugen Negrici observă că „viața e privită [...] dinspre lumea de dincolo, natura pământescă fiind o amintire a celeilalte. Pretutindeni și neîntrerupt reversibile, cerul și pământul se amestecă, se încrucișează, se întrepătrund, se explică pe rând, se distrug și se contopesc în unitatea conștiinței”¹³.

Precum Macedonski odinioară, și Ileana Mălăncioiu își imaginează cum va fi înmormântată, într-o viziune dătătoare de coșmar. Poemul de mai jos, de un prozaism fermecător, stă mărturie faptului că omeneasca frică de moarte o poate cuprinde până și pe cea supranumită „poeta morții”:

„Cineva îmi săpase groapa, era adâncă și neagră,
Mă așezasem în ea cu un fel de nădejde ciudată,
Ce săpătură perfectă, mă gândeam,
Pentru mine nu s-a făcut niciodată

Un lucru atât de fără cusur;
Toți cei veniți la înmormântatea mea
Puteau privi cu uimire pereții ei drepti
Și mă puteau invidia

Așa cum nu m-au invidiat niciodată;
Mă uitam în sus cu luare aminte,
Știam că nu am voie să spun niciun cuvânt,
Stăteam așa, gătită și cuminte.

Ce m-am cumișit, îmi spuneam fără să vreau,
Și deodată mi s-a făcut foarte frică
De cumișenia în care așteptam
Și de vocea aceea peltică,

¹³ Eugen Negrici, *Introducere în poezia contemporană*, București, Editura Cartea Românească, 1985, p. 149.

Aproape- năbușită de pământul
În care îmi era din ce în ce mai frig;
Nu sunt eu mortul acesta, îmi spuneam speriată,
Nu sunt eu mortul acesta, începusem să strig.”

(*Coșmar*)

Mai multe poeme prezintă arghezianul **joc cu moartea**, pe care omul e nevoit să îl accepte. Unele dintre ele se cheamă, simplu, *Joc* sau *Joc II*, dar tema aceasta apare și în poezii care poartă alte titluri: „Pact”, „În lumina crudă a iernii” ori „Mărturisire”. Scrise într-o manieră soresciană, cele câteva versuri ale unei poezii numite mai sus amintesc de viața omului, care e supusă unui continuu și neiertător calvar:

„Îmi iau nimărul meu de pietre
și le așez cât mai riscant
și-ncep jocul convinsă
că oricum voi pierde.

De ce joci totuși,
mă veți întreba.

Ce altceva pot să fav,
Vă voi răspunde.

Apoi liniștită
voi muta mai departe
piatră după piatră
munte după munte.”

(*Joc*)

Cu moartea se poate încheia un „pact”, dar și fără cuțitele uitate acasă călăul poate ucide, inconștient și involuntar, poate ucide doar cu florile aducătoare ale fiorului morții:

„În zori s-a apropiat tremurând tot,
ținea în mâini buchetul pregătit,
ia florile, mi-a spus, am uitat să aduc cuțitele
dar o să fie totuși ca și cum ai fi murit”.

(*Pact*)

Păcălirea morții, care te caută de când te naști, este o formă a jocului cu moartea arghezian:

„ca pielea ursului din pădure a fost vândută
Pielea mea tăbăcită de ploii și de vânt,
Moartea mă caută de când m-am născut
Și nu poate să afle unde sânt.

Primăvara stau ascunsă-n tufișul verde,
Vara în lanul gata de secerat,
Toamna în frunza de curând căzută,
Iarna în albul cel mai imaculat.

Când moartea lasă urme pe zăpadă
Ca sângele unui animal răpus
De alte animale mai mari
Trupul meu iese și mai nesupus

În lumina crudă a iernii
Și c-o tristețe de nedescris
Se-mbracă înainte de-a fi descoperit
În pielea animalului ucis.”

(În lumina crudă a iernii)

Poezia *Rugă* (una dintre mai multele *rugi*, cea din volumul *Peste zona interzisă*) e scrisă sub forma unei opțiuni, dar folosind conjunctivul, e un profil existențial, în care trupul trebuie să fie singura componentă care lipsește:

„Să mi se ia pentru o vreme trupul,
să rămân suflet și atât
să plâng cum plâng sufletele singure
când li se face urât.”

Multe poemele despre moarte sunt stăpânite de **un livresc de esență biblică**, cu „personaje” precum Isus, Iacob, Avraam, Lazăr, Sfântul Gheorghe, Maica Domnului, Pilat din Pont, Irod, Adam și Eva etc. Uneori, decorul biblic ori folcloric e doar intuit. Poeta își imaginează undeva că al ei cap retezat este un trofeu (ca pentru Salomeea cel al Sfântului Ioan

Botezătorul), un trofeu pentru norodul adunat la o petrecere, interminabilă parcă, dar care a degenerat „într-un oribil scandal”. În altă parte, într-un alt „coșmar”, ea este îmbiată „cu imaginea învierii”, cu o viață nouă. Dusă pe umeri de „patru tinere roabe”, după ce i-au spălat trupul „abia străpuns/ de tăișul rece al coasei” și i l-au „uns cu mirodenii”. Dar nu moartea cosea, ci mama, „rămasă singură”. În acest timp, tata, reîntors din lumea de *dincolo*, se pregătea să trăiască din nou și el:

„Strălucitor în hainele lui de mire
În care avea să petreacă
Tot ce mai petrecuse odată
Și nu puteam să îl opresc să treacă.”

(*Coșmar*)

Între viață și moarte este **hotarul** de unde nimeni nu vine înapoi, e ultimul spațiu comun între ele. În *Enciclopedia simbolurilor religioase și a arhetipurilor culturale*, Ivan Evseev spunea despre hotar următoarele: „În stuctura duală sau tripartită a lumii, specifică culturilor arhaice și tradiționale, orice limită (graniță, frontieră, hotar) este un semn al discontinuității spațiului pe orizontală și pe verticală. Hotarul desparte, dar și unește zone și nivele diferențiate valoric; marchează momentul de echilibru și cumpănă, deține concentrată în sine energia ambelor spații polare, antagonice și complementare, de unde provine ambivalența acestui simbol. Orice trecere înseamnă schimbare, ce poate fi în bine sau în rău. De aici a rezultat sacralizarea hotarului, cultul lui în diferite civilizații.”¹⁴ Ioan Holban consideră că „hotarul e, mai întâi, locul unde duhul lumii vii *se unește* cu cel al lumii moarte, unde «polii opuși» surpă pământul dintre ei, pentru ca «să înceapă albul ce nu se mai sfârșește»”.¹⁵ În poemele în care apare hotarul există și trimiteri clare la Biblie („Deșert și deșertăciune e totul”), căci nisipul încins al deșertului e stația finală a unei singure căi. „Între cele două lumi se va face pustiu” numai „când pentru cel rămas singur va fi foarte târziu/ și va aștepta să se culce pe un pat din tinere ramuri” (*Deșert*). Hotarul e locul dintre cele două lumi, unde se împușcă „albul cal de drum”:

„În liniștea aproape împietrită
Ea-i strânge-n brațe coama răvășită

¹⁴ Cf. Ioan Holban, *O lume cu păpuși din cenușă de morți*, http://convorbiri-literare.dntis.ro/HOLBAN_feb11.htm (accesat la data de 27.04.2014), p.7/11; Ivan Aseev, *Enciclopedia simbolurilor religioase și a arhetipurilor culturale*

¹⁵ Ibidem.

Și îl întreabă cum te-ai depărtat
De la hotarul unde te-a lăsat.
E câmpul negru-nfierbântat de botul
Care-n cărare aburește totul.”

(*Hotar*)

Peste hotar zboară *cioica*, pasărea morții, un veritabil Charon, luntrașul care transporta sufletele morților pe celălalt tărâm. Pasărea e un mesager ce nu mai găseșta drumul de ieșire din casa în care a intrat pe fereastră. Cu prețul pierderii libertății, ea și-a împlinit însă destinul:

„Apoi îmi intră-n mâini fără să știu
Și se mai zbate-o vreme și se lasă
Și plopul din fereastră i se pare
Surpat cu toate păsările-n casă.

Iar penele atinse-ncep să-i cadă
Ca un polen ce-ncearcă să se verse
În flori de pe un fluture imens
Ce cântă pe sub aripile șterse.”

(*Prinsa*)

De *Gorunul* lui Blaga amintește poemul *Cineva bate cuie într-un stejar*. Poetului din Lancrăm „contemplația naturii îi trezește ideea rilkeană a tainicei simbioze între viață și moarte, făcându-l să guste anticipat pacea neființei («îmi pare/ că stropi de liniște îmi curg prin vine, nu de sânge»)»¹⁶ Atmosfera blagiană se resimte în versurile Ilenei Mălăncioiu, căci în pădurea „umbroasă” moartea s-a instalat pe nesimțite și „o mare neliniște bântuie până târziu/ cineva bate cuie într-un stejar/ încet ca-n acoperișul unui sicriu”. „Pălăriile roșii” ale bureților dimprejurul „copacilor fără vârstă” stau „ca pe trei capete care au fost”. Păianjenul, care apărea și dispărea, strivit, zilnic, în acel salon din Spitalul Filantropia, unde și-a așteptat sfârșitul sora poetei, descinde din lumea blagiană a zeului Pan.

Ileana Mălăncioiu, această „**Antigonă contemporană**”, cum o numește Adrian Popescu într-un articol, este marcată de o „percepție particulară a thanaticului, văzut ca o familiarizare treptată cu un *dincolo*, de unde nu lipsește lumea de aici”¹⁷. Autorul e de părere

¹⁶ Ov. S. Crohmălniceanu, *Literatura română între cele două războaie mondiale*, vol. II, București, Editura Minerva, p. 222.

¹⁷ Adrian Popescu, „O Antigonă contemporană”, *Steaua*, nr. 11-12, p. 37.

că „experimentarea morții (celorlalți) are ceva din inițierea în secretele unei comunități rurale”¹⁸. Dacă în *Pasărea tăiată* poeta era cuprinsă de voluptatea morții, dorind să întârzie cu o clipă zbaterea din urmă a unei păsări, oferindu-i, pentru aceasta, trupul său („Stau să treacă moartea-n el prin mine”), într-un alt poem trăiește bucuria pe care i-o dă faptul că sufletul va scăpa de trup. Ucigașul va fi laudat pentru fapta sa de către omul aflat, așa cum am mai spus, singur în fața morții (*De unul singur*).

Ca orice om care respectă strict canoanele creștine, poeta se împărtășește. Preotul trebuie să afle, la spovedania finală, cum a trăit, dar poeta cere să i se dezvăluie taina prelungirii existenței în lumea de dincolo, ca preț al biruinței în lumea viilor prin cumințenie și prin îndeplinirea îndatoririlor creștine:

„M-am bucurat de viață așa cum se bucură
Marinarul de țărmla la care și-a ancorat nava
După o îndelungată călătorie pe ocean.

M-am deprins cu greu să mă feresc de primejdii
Și să merg pe pământ așa cum aș merge pe ape.
Mă încălzeam la gândul că tata păstrează

Locul familiei noastre din cimitirul acesta
Unde nu mai e loc pentru niciun mormânt
Și că deasupra vieții mele se află o altă viață.

M-am supus și am învins, părinte, învață-mă
Cum se poate trăi printre morții familiei,
Învață-mă cum se poate trăi printre morți.”

(*Spovedanie*)

Marian Popa consideră că la Ileana Mălăncioiu „nu trebuie exclusă implicația freudistă a imaginii; importantă e descoperirea înstrăinării duble, o deja primă formă de moarte: prin sălbăticiuni umanizabile și prin sălbăticia umană”¹⁹. Obsesia poetei pentru păsări sau pentru unele necuvântătoare sălbatice- ursul, de exemplu- l-a condus pe criticul amintit la concluzia

¹⁸ Ibidem.

¹⁹ Marian Popa, *Istoria literaturii române de azi pe mâine, vol. II*, București, Fundația Luceafărul, 2001, p. 474.

de mai sus. „Cioica” este pasărea care-i sperie pe oamenii satului cu cântecul ei prevestitor de moarte, dar aceasta „e sfântă/ și nu se poate alunga cu pietre/ și nu se știe pentru cine cântă”.

Antigona, spune autoarea într-un loc, „spre a se conforma cu conștiința sa, a ales moartea, deși nimic nu iubea mai mult decât viața”²⁰. E o „Antigonă agonistă”, întrucât- spune N. Steinhardt- ea este o „luptătoare cu neechitatea, luptătoare cu moartea, luptătoare înfrântă, dar nu îngenunchiată, în tragere de moarte, în zburcium și angoasă, în agonie...”²¹. „Așa cum Antigona nu se poate opri să-și urmeze impulsurile morale, nici Mălăncioiu n-a putut decât să fie fidelă încărcăturii tragice pe care a conținut-o și a purtat-o viața întregă”²², scrie Marta Petreu.

Antigona, legendara eroină care se opune interdicției regelui Creon și, implicit, rațiunilor de stat, îngroapă cadavrul fratelui său, pentru că este adepta respectării îndatoririlor sacre față de cei morți. Închisă de vie în mormântul familiei, Antigona se va spânzura, provocând și alte tragedii: Haemon, logodnicul ei, se va sinucide pe cadavrul ei, iar Euridice, soția lui Creon și mama lui Haemon, se va omorî și ea de durere. „O Antigonă cu suflet de Electra²³ (și de Ecaterina Teodoroiu),”²⁴ mai spune N. Steinhardt despre Ileana Mălăncioiu. Adrian Popescu o situează pe poetă pe o altă axă mitologică, scriind: „Între Antigona și Cordelia, fiica regelui Lear, poeta rostește adevăruri incomode, în pofida sâsăiturilor convenționale, convinsă că unde există onestitate există și responsabilitate, nu doar personală, ci și socială”²⁵. Antigona, „fecioara”, încalcă porunca, salvând o „colină înghețată”, într-un poem din volumul *Urcarea muntelui*. Atitudinea ei activă, curajoasă, dar fatală, se opune pasivității celor din jur. Ea câștigă, cu prețul vieții „bătălia cea mare” cu un dușman ce amintește de un dictator asemănător miticului Creon:

„Colină înghețată, trup alb al unui mort
Rămas deasupra lumii căzute-n lupta grea,
Vin câini flămânzi și mușcă zăpada trădătoare

²⁰ N. Steinhardt, „Antigona agonistă”, în vol. *Ileana Mălăncioiu- De anima*, Pitești, Editura Paralela 45, 2015, p. 132.

²¹ Ibidem, p.134.

²² Marta Petreu, „Mălăncioiu sau femeia care seamănă cu Antigona”, în vol. *Ileana Mălăncioiu- De anima*, Pitești, Editura Paralela 45, 2015, p. 145.

²³ Electra era fiica lui Agamemnon și a Clitemnestrei. Când Amanemnon a fost ucis de Clitemnestra și de iubitul acesteia, Egist, Electra l-a salvat de la aceeași soartă pe Oreste, fratele său mai mic, trimițându-l departe. Oreste s-a întors mai târziu, iar Electra l-a ajutat să-iucidă pe mama lor, Clitemnestra, și pe Egist, apoi s-a căsătorit cu Pilade, prietenul fratelui său.

²⁴ Op. cit., p. 134.

²⁵ Op. cit., p. 37.

Și vine altă iarnă să muște și din ea.

S-apară o fecioară, să calce ea porunca,
Să smulgă dealu-acesta fantastic de la câini
Și să-l ascundă ca pe-un frate drag
În timp ce voi vă veți spăla pe mâini

Și-o veți lăsa să intre de vie în mormântul
Înveșmântat în albul acesta ireal
Că-n vreme ce-mpăratul pierduse bătălia
Cea mare ea plângea și-nmormânta un deal.”

(*Antigona*)

Poetei îi repugnă ideea „**cimitirului vesel**” de la Săpânța. În concepția acesteia, cu moartea nu se poate glumi, ea neacceptând că există și oameni care iau în derâdere până și propria dispariție, tot așa precum alții au obsesia unei morți atotstăpânitoare și grave:

„În noaptea asta lungă când stau încremenită
Asemeni unui mort dus de curând
În cimitirul vesel din Săpânța
Pe care eu nu-l pot privi râzând,

Când ceilalți poate-s veseli, sau poate li se pare,
Când încă pot plăti modesta sumă
Să-și cumpere și crucea potrivită
Pe care nu știu cine a încrustat o glumă,

În noaptea-ntunecoasă și nesfârșit de lungă
Eu încă mai visez o zi în care
Din cimitiru-acesta mai vesel decât este
Un om va ieși-ncet cu crucea sa-n spinare.”

(*Cimitirul vesel*)

Scrisă cu indignare, parcă dintr-o singură suflare, fără vreo intermediară pauză mare pe care i-ar da-o punctul, poezia citată mai sus nu are cum să surprindă nici măcar un singur cititor al Ilenei Mălăncioiu, pentru care moartea se amestecă cu viața omului, cu dragostea lui; ceea

ce surprinde aici este doar faptul că poeta a putut avea chiar și doar curiozitatea de a vizita celebrul și, în același timp, originalul cimitir-muzeu din nordul Maramureșului, pe care românii îl privesc, în general, cu detașare și amuzament, nicidecum înnegurați și speriați de iminența morții. Finalul poemului este în spiritul acelei conviețuiri, atât de iubite de poetă, a vieții cu moartea.

Pentru Ileana Mălăncioiu, *cimitirul satului* e locul unde se amestecă viii cu morții; nicăieri aceasta nu se simte mai aproape de lumea de dincolo decât în cimitir, unde doar zâmbetul celor din pozele de pe cruci mai avea legătură cu viața. Nu e un „cimitir vesel” (poeta a spus-o clar, ea nu a agreat inițiativa celor de la Săpânța!), nu e nici măcar unul în care „locul e ferit, nici nu trage”, în care „cântă păsările și e un miros de liliaci înfloriți”- ca în cunoscutele versuri în care Marin Sorescu parodia miturile tradiționaliste, ironizând prejudecățile din viața de la țară.²⁶ Iată ce simte poeta în cimitirul satului în ziua în care a fost îngropată sora sa:

„Ce frumoasă grădină era cimitirul din sat
În ziua aceea senină
Și cum strălucea zâmbetul ei
Scăldat în lumină.

Călcam printre cruci ca printre oamenii vii,
Eram pe jumătate învinsă,
Mi-era rușine că-n mână aveam un buchet de flori
Și-o lumânare aprinsă.

Mă rugam la vânt să-mi stingă făclia,
Nicio adiere,
Mă uitam la oamenii zâmbitori de pe cruci,
Nicio înviere.

²⁶ În cântecele populare, apare uneori chipul Maicii Domnului (Maica Precista), o măicuță bătrână care te așteaptă la

poarta cerului, spre a te primi în „grădina raiului”, acea lume supraterană sinonimă cu lăcașul de sub cruce:
„Dragul mamei puișor./ Ca un abur de ușor./ Vântulețu mi te-adie/ Ca pe-un fulg de păpădie, / Vântulețu mi te
duce/

În lăcașul de sub cruce/ Vântulețu mi te mână/ Înspre-a raiului grădină!” (în: V. G. Popa, *Folclor din
„Țara de Sus”*, ediție îngrijită și prefată de Maria Luiza Ungureanu, București, Editura Minerva, 1983, p. 224-
225.)

Părea că stau așa de bună voie,
Toată curtea bisericii era plină
De nuci proaspăt căzute în iarbă,
Dar cine să vină

Să adune în grabă nucile verzi,
Ei nu mai au nevoie de mâncare,
Ei stau la rând așa, doar din obișnuință,
Sau doar din întâmplare.”

(Ce frumoasă grădină)

La Ileana Mălăncioiu e ușor sesizabilă zdruncinarea încrederii în ritualurile funerare, în animite obiceiuri, pe care ea le respinge, căci, după cum observă Eugen Negrici, la poeta lui Ieronim șochează „chemarea obsesivă a unui tărâm straniu, atracția celeilalte lumi, căutate, invocate, evocate în imaginar cu o anume crudă, neînduplecată, stridentă îndârjire”²⁷.

Una dintre încercările la care a fost supusă poeta a fost întâlnirea cu moartea, într-un moment nefericit al existenței ei. Într-un interviu acordat criticului literar Iulian Boldea pentru revista „Vatra”, poeta spunea: „În urmă cu vreo 35 de ani, când am ajuns să stau în față cu Ea (cu moartea- n.n.), am reușit să fac abstracție de pericolul care mă pândea, ca apoi să rezist la toate încercările posibile și să sfârșesc prin a înțelege că ele au avut un sens. Altfel nu se putea să merg din eșec în eșec pentru ca, în cele din urmă, să ajung totuși acolo unde trebuia.”²⁸ Răspunsul a pornit de la o întrebare a redactorului amintit, ce viza prezența sacrului în viața unui om, la care autoarea „Păsării tăiate” a răspuns, referindu-se la atitudinea lui Isus Cristos în fața morții, care, aflat pe cruce, a fost cuprins de îndoiala de a fi părăsit de Dumnezeu tatăl și a rostit cunoscutele cuvinte: „Dumnezeul meu, Dumnezeul meu, de ce m-ai părăsit?”:

„Să nu îmi fie clar cuvântul Lui,
să-ncerc să-l aflu și să mă-nspăimânt,
să mi se lase toată îndoiala
pe care am avut-o pe pământ.”

(Rugă)

²⁷ Eugen Negrici, op. cit., p. 133.

²⁸ Iulian Boldea, op. cit., p. 113.

Cel de Sus a iubit-o pe poetă, cu toate că- e de părere aceasta- nu a făcut „ceva anume pentru a-I atrage bunăvoința”²⁹. Iubirea necondiționată pentru Dumnezeu face din om un învingător.

BIBLIOGRAFIE

1. Boldea, Iulian, *Istoria didactică a poeziei românești*, Brașov, Editura AULA, 2005.
2. Cristea-Enache, Daniel, *Timpuri noi. Sinteze de literatură română*, București, Editura
3. Cartea Românească, 2009.
4. Cristea, Valeriu, *Fereastra criticului*, București, Cartea Românească, 1987.
5. Crohmălniceanu, Ov. S., *Literatura română între cele două războaie mondiale*, II, București, Editura Minerva, 1974.
6. Felea, Victor, *Aspecte ale poeziei de azi*. II, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1980.
7. Grigurcu, Gheorghe, *Poeți români de azi*, București, Cartea Românească, 1979.
8. Holban, Ioan, *O lume cu păpuși din cenușă de morți*, http://convorbiri-literare.dntis.ro/HOLBAN_feb11.htm (accesat la data de 27.04.2014).
9. Iorgulescu, Mircea. (1978). *Scriitori tineri contemporani*. București. Editura Eminescu.
10. Manolescu, Nicolae, *Literatura română postbelică. Lista lui Manolescu, I, Poezia*, Brașov, AULA, 2001.
11. Mălăncioiu, Ileana, *Exerciții de supraviețuire*, Iași, Polirom, 2010.
12. Mălăncioiu, Ileana, *Recursul la memorie. (Convorbiri cu Daniel Cristea-Enache)*, București, Polirom, 2003.

²⁹ Ibidem.

13. Mălăncioiu, Ileana, *De anima*, Pitești, Editura Paralela 45, Ioan Es. Pop (coord), 2015.
14. Micu, Dumitru, *Limbaje moderne în poezia românească*, București, Editura Minerva, 1986.
15. Negoșescu, I., *Scriitori contemporani*, Ediție îngrijită de Dan Damaschin, Cluj, Editura Dacia, 1994.
16. Negrici, Eugen, *Introducere în poezia contemporană*, București, Cartea Românească, 1985.
17. Nițescu, M., *Poeți contemporani. Sinteze critice*, București, Cartea Românească, 1978.
18. Popa, Marian, *Istoria literaturii române de azi pe mâine*, II, București, Fundația Luceafărul, 2001.
19. Popescu, Adrian, „O Antigonă contemporană”, *Steaua*, nr.11-12, 1987, p. 37.
20. Petraș, Irina, *Moartea la purtător. Stări și cuvinte*, București, Editura ASE, Colecția Migrene, 2012.
21. Raicu, Lucian, *Critica-formă de viață*, București, Editura Cartea Românească, 1976.
22. Scarlat, Mircea, *Istoria poeziei românești*, IV. București, Editura Minerva, 1990.
23. Simion, Eugen, *Scriitori români de azi*, III, București, Cartea Românească, 1984.